

Dit is de nieuwsbrief van het project WEL in Ontwikkeling (WIO). Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. De samenwerkingsverbanden passend onderwijs ontvangen subsidie voor dit project en gaan aan de slag voor en met ten minste vijf jeugdigen.

In dit nummer vertellen een beleidsmedewerker van een samenwerkingsverband en een begeleider passend onderwijs van het speciaal onderwijs hoe ze een reisgids samenstelden voor de kinderen met een vrijstelling 5 onder a. Maud Jonkhout vertelt hoe zij vanuit het ondersteuningsteam Zorg voor de jeugd (OZJ) het waarderende gesprek aangaat met ouders, kinderen en professionals. Verder het verslag van een werkatelier in Venlo en de agenda voor het aanbod van WIO voor de komende periode.

De projectpartners [Gedragswerk](#), [Ingrado](#) en [Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd](#) ontvangen graag suggesties en input voor deze nieuwsbrief. In steeds meer regio's is ontwikkeling. Laat van je horen en inspireer elkaar!

Veel leesplezier gewenst!

AANGAAN, MEEGAAN, DOORGAAN

Kinderen die soms al jaren thuiszitten in beweging krijgen en ontdekken wat er nodig is om ze 'aan en mee te laten gaan'. Dat is de opdracht die Koers VO, het samenwerkingsverband voor negen gemeentes waaronder Rotterdam, de afdeling Leerplicht van de gemeente Rotterdam en Ihub Educé Onderwijs formuleerden voor het project WEL in Ontwikkeling (WIO). Educé stelde een 'reisgids' samen aan de hand waarvan zij aan de slag zullen gaan met minimaal vijf kinderen met een vrijstelling 5 onder a.

Angelique Nijssen is beleidsmedewerker bij Koers VO en houdt zich bezig met de passende aansluiting onderwijs-zorg. Rineke Barendregt is al 40 jaar werkzaam in het speciaal onderwijs en betrokken bij de uitdagingen die passend onderwijs met zich meebrengt. Tot voor kort als directeur van Educé (onderdeel van IHub/Horizon) en tegenwoordig als begeleider passend onderwijs bij dezelfde organisatie. Ze wil haar onderwijscarrière met de voeten in de klei afsluiten, zoals ze zelf zegt. Educé biedt ambulante begeleiding in het regulier onderwijs en pakt nu ook de begeleiding van de leerlingen binnen WIO op.

Digitaal

Voor de vijf kinderen binnen WEL in Ontwikkeling wordt in eerste instantie uitsluitend een digitaal aanbod gedaan. Vandaar dat het Rotterdamse WIO-project de naam Digital Nomads heeft gekregen. Rineke Barendregt: 'Kinderen met een vrijstelling 5 onder a zitten soms al jaren thuis. De problematiek is divers; angstklachten, hoogbegaafdheid, hoogsensitiviteit, autisme. Zij kunnen niet naar school en soms zelfs niet naar een zorglocatie. Een van de leerlingen die we benaderd hebben voor het project is een meisje met smetvrees. Het is uitgesloten dat zij naar een locatie komt. We starten thuis, daar waar de leerling zich veilig voelt. Daar sluiten we aan bij de ontwikkelvraag.'

Rineke Barendregt doet de coördinatie en intake van de leerlingen voor WEL in Ontwikkeling. Daarnaast is er een fulltime leerkracht beschikbaar die de online-begeleiding van de leerlingen voor zijn rekening neemt. 'We hopen dat we uiteindelijk meer leerlingen kunnen helpen dan deze eerste vijf.'

'Er zijn geen eisen; we mogen experimenteren, nieuwe wegen zoeken.'

Reis

De reis die Koers VO en Educé voor de vijf leerlingen uitstippelden bestaat uit Aangaan, Meegaan en Doorgaan. Aangaan - wat is er nodig om weer in beweging te komen? Meegaan - als dat eenmaal gelukt is, gaat de leerling mee - is aan de slag met het digitale aanbod. Doorgaan - dan worden vervolgstappen gezet - de transitie naar een locatie wordt gemaakt. Doel voor alle leerlingen is weer terug naar school te gaan.

Angelique Nijssen: 'Het mooie van WEL in Ontwikkeling is dat we alles los kunnen laten. Er zijn geen eisen; we mogen experimenteren, nieuwe wegen zoeken. Wat we tijdens deze reis ontdekken zal uiteindelijk ook input vormen voor andere jongeren die thuiszitten of voor wie dat dreigt. Het effect van het project zal veel groter zijn dan de begeleiding van de eerste vijf leerlingen.'

Het aanbod zal in eerste instantie weliswaar volledig digitaal zijn, het idee is vanaf het begin een schoolomgeving na te bootsen. Rineke Barendregt: 'We hebben via Learning Connected een digitaal platform gecreëerd. Daar vinden de leerlingen hun materiaal, daar houden we contact. Het idee is om ook op vaste momenten digitaal 'samen te komen'. Bijvoorbeeld elke maandagochtend een gezamenlijke start van de week. Zo hopen we kleine stapjes te kunnen zetten richting passend onderwijs op een locatie.'

WAARDEREND ONDERZOEKEN WAT IS DAT?

Al sinds de start van WEL in Ontwikkeling werkt het project volgens de principes van het waarderend onderzoeken. Wat houdt dat nu precies in en wat zijn tot nu toe de opbrengsten?

Maud Jonkhout gaat samen met Sandra Schenk vanuit het ondersteuningsteam Zorg voor de jeugd (OZJ) het waarderende gesprek aan met ouders, kinderen en professionals die in de diverse regio's door samenwerkingsverbanden en andere betrokken partijen worden aangemeld voor WEL in Ontwikkeling. 'Waarderend onderzoeken', vertelt zij, 'betekent in dit project een andere manier van kijken en werken dan wij (en vooral onze hersenen) gewend zijn. We focussen niet op wat er allemaal mis en mislukt is in de ontwikkeling van een jongere; dat staat meestal al in het dossier. We richten ons in plaats daarvan op wat waardevol is, wat werkt, en waaróm het werkt in de ontwikkeling. Alles wat daarin wordt aangedragen is goed, we zijn onbevooroordeeld.'

Gezien en gehoord

Maud en haar collega's hanteren in een waarderend interview drie hoofdvragen: 1. Hoe kijk je aan tegen het fenomeen vrijstelling? 2. Wat zijn jouw waardevolle ervaringen? 3. Wat zijn de knelpunten waar je tegenaan gelopen bent, en hoe zou je dit anders hebben gewild? Maud: 'De antwoorden op deze vragen geven vaak weer aanleiding om door te vragen. Als iemand vertelt dat het waardevol is dat de leerplichtambtenaar meedenkt over de ontwikkeling van zoon of dochter kun je vragen waarom dat waardevol is en wat er zo goed werkt in wat deze leerplichtambtenaar doet.' Opvallend noemt Maud het dat het in

waarderende gesprekken altijd over ontwikkeling gaat, maar vaak niet over onderwijs.

'Het gaat over alles wat ontwikkeling teweeg kan brengen. En dat gaat altijd, echt altijd, over contact met mensen, over gezien, gehoord en gewaardeerd

Het gaat over alles dat ontwikkeling teweeg kan brengen, maar vaak niet over onderwijs'

worden. De wensdroom van en voor een jongere staat centraal en samen gaan we op zoek naar het eerste stapje dat die droom dichterbij zou kunnen brengen. Waar gaat de jongeren van 'aan'? Dat is het begin.'

Kleine stapjes

We merken dat samenwerkingsverbanden vaak wat terughoudend zijn om volgens deze waarderende aanpak te werken. 'Ze willen best het gesprek aangaan met ouders, maar zijn bang om 'nee' te moeten verkopen. Dat hoeft niet.

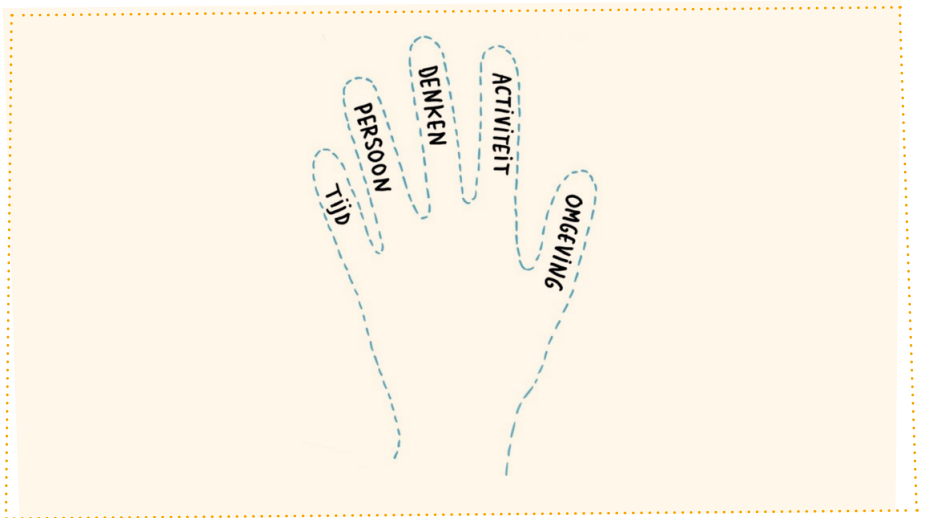
Het zijn vaak hele kleine stapjes die je samen kunt zetten, stapjes die meestal nog helemaal niet over onderwijs gaan maar wel bijdragen aan ontwikkeling. Ouders en kinderen weten zelf heel goed wat haalbaar is.'

Waarderend werken kan beginnen met waarderend interviewen zoals hierboven beschreven. Het kan echter veel meer inhouden. 'Deze werkwijze kan geïntegreerd worden in het werk van alle professionals die met jeugd te maken hebben. Binnen de werkateliers van WEL in Ontwikkeling maken we daar een begin mee als uitgangspunt voor casusbesprekingen, in de bouwplaatsen gaan we daarmee verder. Ook in de training 'Het andere gesprek...' van Ingrado leren leerplichtambtenaren en andere geïnteresseerde professionals op een waarderende manier in gesprek te gaan met ouders. De focus op terugleiden naar onderwijs, zoals nu vaak het geval is, wordt daarbij losgelaten. Ook organiseren we waarderende workshops waaraan iedereen uit het onderwijsnetwerk rondom een jongere/gezin kan deelnemen, en waar we dieper ingaan op het hoe en waarom van waarderend werken. In alles wat we vanuit het project organiseren, gaat het in eerste instantie om de bewustwording: Hoe ga je om met ouders, kinderen en andere professionals op zo'n manier dat ze zich gehoord en gezien voelen?'

WERKATELIER WEL IN ONTWIKKELING

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren met absoluut verzuim of vrijstelling op grond van artikel 5a WEL in ontwikkeling komen. Met die vraag kwamen vertegenwoordigers van (v)so-scholen, samenwerkingsverbanden en leerplichtambtenaren in Venlo bijeen in een werkatelier. Na een eerdere bijeenkomst was dit werkatelier bedoeld om samen te verkennen hóe het anders kan. Vervolgens gaan zij hun opgedane kennis en ervaringen in een bouwplaats gebruiken om vijf jongeren WEL in ontwikkeling te krijgen.

Een belangrijk uitgangspunt bij aanvang van de reis met de jongeren is het waarderend onderzoek (zie ook elders in deze nieuwsbrief). Zo'n waarderend onderzoek start niet vanuit een probleem of een gemis, maar juist vanuit dat wat wél goed gaat. Dat versterken en verder laten groeien is het uitgangspunt bijvoorbeeld in het gesprek met ouders. De basis van zo'n waarderend onderzoek is dat de jongere en zijn of haar ouders voelen dat ze gehoord, gezien, gewaardeerd en serieus genomen worden. Begin 2023 zullen er workshops gegeven worden om deze methode onder de knie te krijgen.

Divergeren

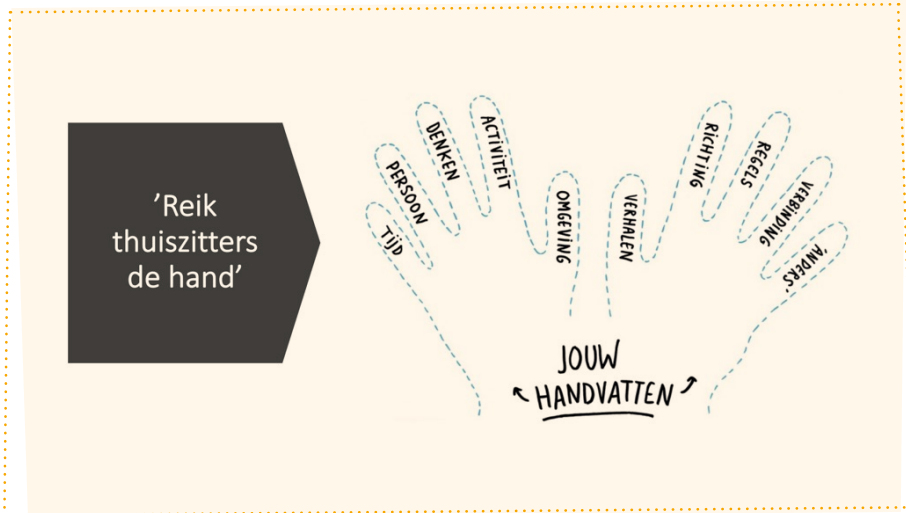
Hoe zorg je er vervolgens voor dat je de reis van een jongere 'anders' aanpakt? Hoe kom je tot verrassende andere ideeën in situaties waarin het vast zit?

De eerste stap is divergeren, bedenk zoveel mogelijk ideeën voor een (in dit geval) fictieve casus. Man woont aan ene kant van een kanaal, dorpswinkel is aan de andere kant. De brug is kapot en hij heeft heel veel zin in een gebakken ei. Denk out of the box en laat je niet hinderen door eventuele beren op de weg. O ja, en zorg voor een echte ideeënfabriek in je hoofd, kom met minstens 20 ideeën. Kijk dan krijg je ingevingen als: ga zelf kippen houden, graaf een tunnel onder het kanaal, eet een boterham met pindakaas of wacht drie weken tot de brug gerepareerd is.

'De eerste stap is divergeren, bedenk zoveel mogelijk ideeën voor een (in dit geval) fictieve casus.'

Dit is de rode draad van het werkatelier: maak je hoofd open voor nieuwe ideeën en ga daarna pas naar een oplossing kijken. Deze ideeën zijn in feite Ruimtemakers, ruimte om anders te denken, anders te doen. Ze kunnen gerangschikt worden in vijf groepen, die aangeven waar dat 'andere' in zit: anders Denken, de Omgeving, een Persoon, een Activiteit of door het Tijd te geven. Oftewel vijf vingers van een hand.

Eventueel kun je met twee ideeën die je het meest triggeren nogmaals gaan divergeren. Ga dan uit van een gekozen idee en bedenk daarbij nog eens 10 of 20 alternatieven!

Naast de vijf vingers aan de ene hand (zie boven) hebben we ook nog vijf vingers aan de andere hand. Deze staan voor de 'hoe', hoe ga je deze oplossing uitvoeren: Verhalen, Richting, Regels, Verbinding, en tot slot: het gaat altijd weer Anders dan je dacht!

De vertegenwoordigers van de betrokken samenwerkingsverbanden Ben van der Heijden (PO) en Marlies Willems (VO) zijn enthousiast over deze route. 'Deze methode kunnen we natuurlijk ook op veel andere vlakken in ons werk gebruiken.'

Convergeren

De tweede stap om tot verrassende andere oplossingen te komen is om de ideeën te gaan convergeren. Door alle ideeën te gaan trechteren, stap voor stap een idee te selecteren of terzijde te leggen, kom je uiteindelijk tot de beste oplossing.

Een paar 'regels' om goed te convergeren: kies in meerdere rondes. Trechter niet te snel. Maar aan de andere kant, kies snel, nadenken leidt tot oude patronen. Kies op je gevoel, waar krijg je energie van? Ieder kiest voor zich, voorkom beïnvloeding van elkaar.

Waarop Marloes Wijers, voorzitter van het Regionaal Expert Team aanvulde: 'We zitten maar al te vaak vast in ons oude patroon. Het gaat erom dat we leren omdenken, en omdoen, dat we zien dat er ook andere routes zijn.'

AANBOD WEL IN ONTWIKKELING VOORJAAR 2023

Waarderende Workshop (online, duur: 2,5 uur)

Maandag 13 maart 10.00 - 12.30 uur
Maandag 15 mei 10.00 - 12.30 uur
Meer informatie en aanmelden bij
maud.jonkhout@vng.nl

Waarderende interviews

Op afspraak via maud.jonkhout@vng.nl

Workshop 'de reis van de jeugdige' (online, duur 2,5 uur)

Maandag 13 maart van 9.30 - 12.00 uur
Donderdag 16 maart van 9.30 - 12.00 uur
Maandag 8 mei van 9.30 - 12.00
Meer informatie en aanmelden bij
lazlo@densa.nl

Training Het andere gesprek

Informatie en aanmelden via ingrado.nl/agenda/kom-in-gesprek-over-kansen-op-ontwikkeling-met-deze-training

---

Bij- en meepraat sessies (online, duur 1 uur)

Maandag 20 maart 14.00 - 15.00 uur
Donderdag 20 april 9.00 - 10.00 uur
Dinsdag 16 mei 10.00 - 11.00 uur
Dinsdag 20 juni 9.30 - 10.30 uur
Meer informatie en aanmelden bij
lazlo@densa.nl

'Handig!' - sessies (online, duur 1 uur)

Maandag 20 maart 15.30 - 16.30 uur
Donderdag 20 april 12.00 - 13.00 uur
Dinsdag 16 mei 12.00 - 13.00 uur
Dinsdag 20 juni 11.00 - 12.00 uur
Meer informatie en aanmelden bij
lazlo@densa.nl